

Останчук Я. В.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ТА СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ
КОНЦЕПТУ ПАМ'ЯТЬ**

На матеріалі українських лексикографічних джерел та фіксацій із текстів української літератури лексеми пам'ять, що є ключовою для концепту Пам'ять, а також лексеми пам'ятати, що є наступним за важливістю репрезентантом концепту, виявлені його основні значення: когнітивна функція; контейнер інформації; спогад; ознака свідомості; інструмент, який мовець використовує під час пригадування; метафорична сутність, що спонукає людину до спогадів.

Розглянуто предикативний супровід концепту Пам'ять, а саме занурення слова в контекст дії і виявлення всього кола операцій, які можливі в полі функціонування концепту. Аналіз мовного матеріалу засвідчує такі регулярні предикації: запам'ятовування інформації, внесення інформації в пам'ять; володіння інформацією; відтворення інформації; втрата інформації.

Проаналізовано ознаки концепту Пам'ять в контексті української паремійної картини світу, зокрема зв'язок із добром і злом.

Пам'ять може мати специфічний характер і стосуватись якогось з аспектів життя чи діяльності людини. Подібно до інших когнітивних функцій пам'ять людини може бути розвинута різною мірою, що знаходить відображення в мовному матеріалі.

Пам'ять постає у мові як уявний пристрій чи орган, котрий має локалізацію, асоціюється з фізичними відчуттями, може контролюватись зусиллями суб'єкта або функціонувати незалежно від його волі.

Суб'єктом пам'яті може виступати як індивідуальний носій, так і суспільство, колектив. Колективна пам'ять виражається в проявах суспільно-історичного досвіду, суспільної свідомості.

Концепт Пам'ять є складним гетерогенним та багатозначним універсальним утворенням, що має автономічний характер, оскільки наявність бінарних опозицій є конститутивною ознакою такого концепту, тому його структуру можна представити через ряд опозицій.

Ключові слова: *концепт, концептосфера, когнітивна лінгвістика, когнітивні ознаки, семантичне поле, семантичний маркер.*

Вступ.

Властивий мові спосіб концептуалізації дійсності є універсальним, з іншого боку, національно специфічним, таким чином, носії різних мов сприймають світ крізь призму своїх мов, що дає змогу стверджувати, що мовна картина світу втілює в собі зафіксований у мовних формах спосіб світосприйняття і світобачення певного народу. Одним зі шляхів реконструкції мовної картини світу є аналіз концептів як ментальних утворень, що водночас є базовими одиницями мисленнєвого коду людини та являють собою результат пізнавальної діяльності суспільства, передають комплексну інформацію про позначуваний предмет чи явище й інтерпретацію суспільного відношення до цього явища чи предмета.

До апробованих методів дослідження концепту, що передбачають встановлення мовних засобів його вираження, належать дефініційний аналіз, компонентний аналіз, етимологічний аналіз, вивчення

концептів через лексико-граматичне поле лексеми, що його репрезентує, побудова синонімічного ряду, стилістична інтерпретація, методика фреймового моделювання, застосування інструментарію теорії когнітивної метафори, асоціативний експеримент, когнітивно-семантичний, зіставний аналіз концептів у різних культурах, когнітивна інтерпретація результатів опису семантики мовних одиниць, верифікація отриманого когнітивного опису у носіїв мови тощо. Проте, зважаючи на складність явища, цілі та мету дослідників, неоднаковий підхід до розуміння концептів, є ще достатня кількість нерозв'язаних питань, пов'язаних із методологією вивчення концептів.

Вираження концепту – це сукупність мовних і немовних засобів, що прямо або опосередковано ілюструють, уточнюють і розвивають його зміст. Метою концептуального аналізу є виявлення парадигми культурно значущих концептів й опис їх концептосфери [2, с. 69].

У мові концепти реалізуються одиницями різних мовних рівнів – лексемами, фразеологізмами, приказками та прислів'ями, граматичними формами, синтаксичними структурами та текстами. Позначаючи той чи інший концепт, вони активізують відповідний когнітивний контекст, при цьому складним питанням залишається визначення кордонів мовного значення й загального енциклопедичного. Дискурс виявляється водночас і «середовищем перебування», і «засобом реалізації концептів», і тими позначеннями, що впливають на їх зміну й розвиток [3, с. 11].

Обов'язковою передумовою концептуального аналізу у цьому напрямі є не лише семантичний аналіз його імені та інших номінативних одиниць, що його репрезентують (дефінітивний, етимологічний, частиномовний аналіз, встановлення синонімічного та антонімічного рядів), а й верифікація отриманих даних вивченням дискурсивних реалізацій засобів вербалізації концепту з оперттям на методики дискурс-аналізу, що дає змогу встановити як його базові семантичні ознаки, так і асоціативно-образні, що відбивають усі стереотипізовані знання, уявлення, вірування, образи, оцінки, припущення, упередження, очікування тощо, асоційовані з феноменом, що репрезентує концепт.

Метою пропонованої розвідки є аналіз вербальної реалізації концепту Пам'ять на матеріалі українських лексикографічних джерел та фіксацій із текстів української літератури, що дає змогу простежити сукупність значень мовних засобів, що номінують концепт, та виявити основні когнітивні ознаки, що його формують. Об'єктом дослідження є мовні одиниці для позначення концепту Пам'ять. Предметом – здатність вилучених одиниць вербалізувати концептуальні ознаки зазначеного концепту.

Виклад основного матеріалу.

Осмислення і пізнання світу є невід'ємною частиною мисленнєвої та мовної діяльності. Феномен пам'яті ізоморфний таким глобальним категоріям, як знання, мислення, свідомість, усвідомлення, розуміння. Подібно до інших абстрактних концептів концепт Пам'ять має когнітивну природу, відображаючи зв'язки та закономірності, що існують у світі та свідомості індивіда. За його допомогою відбувається процес усвідомлення та категоризації знань та уявлень, узагальнення людського досвіду, організуються пізнавальні властивості.

Пам'ять можна трактувати як форму існування і систематизації результатів пізнавальної діяль-

ності людини; суб'єктивний образ об'єктивної реальності, тобто адекватне відображення зовнішнього і внутрішнього світу у свідомості людини у формі спогадів; у широкому смислі – це сукупність теоретично-образних надбудов і уявлень, у вузькому – дані, інформація.

Як зазначає С. Рубінштейн, «без пам'яті ми були б істотами миттєвості. Наше минуле було б мертвим для майбутнього. Теперішнє, в міру його протікання, безповоротно зникало б у минулому. Не було б ні заснованих на минулому знань, ні навичок. Не було б психічного життя, злитого в єдності особистої свідомості, і не можливий був би факт по суті безперервного навчання, який проходить через усе наше життя і робить нас тим, чим ми є» [4, с. 323].

Пам'ять у теорії пізнання визначають як одну із пізнавальних здатностей, яка полягає у мимовільному закріпленні, збереженні і відтворенні у свідомості суб'єкта здобутих у процесі пізнавальної діяльності відомостей про суб'єктивний і об'єктивний світи, результати їх творчої переробки, умов і способів відображення. Завдяки пам'яті суб'єкт спроможний примножувати свій минулий досвід, нагромаджувати знання й оперувати в уяві та мисленні образами – заміниками реальних об'єктів, поняттями та уявленнями [6, с. 463].

З метою виявлення істотних ознак визначеного поняття, предмета або явища дослідники доволі часто використовують метод аналізу словникових дефініцій лексем-вербалізаторів концепту, що дає змогу представити концепт у вигляді стислих логічних визначень. Так, дефініційний аналіз однойменної лексеми *пам'ять*, що є ключовою для концепту Пам'ять, виявив такі значення концепту:

1) здатність запам'ятовувати, зберігати і відтворювати в свідомості минулі враження; здатність особливо добре запам'ятовувати що-небудь або користуватися якимось органом чуттів; 2) запас вражень, що зберігаються в свідомості і можуть бути відтворені; 3) згадка про кого-, що-небудь; те, що нагадує про кого-, що-небудь; згадка про померлого [5, с. 39–40].

Дефініційний аналіз лексеми *пам'ятати*, що є наступним за важливістю репрезентантом концепту Пам'ять, окрім уже зазначених, окреслив такі значення концепту:

«Зберігати в пам'яті, не забувати»: *Один про живе життя тихо, спокійно, а помре, то ніхто й не помітить, що такий чоловік і жив на світі. А другий такий після себе слід залишає, що цілі покоління про нього пам'ятають* (Г. Тютюнник);

«Усвідомлювати, розуміти»: *Я їй не пам'ятаю, як мати ввели мене в хату, як поблагословили! Подавали рушники (я винесла щонайкрайшій, вишиваний) та їй заручили нас* (Марко Вовчок);

«Мати на увазі, враховувати»: *Пам'ятай, Гайдаю, той перестав бути більшовиком, хто починає боятися маси, хто не вірить їй...* (О. Корнійчук);

«Знати»: *Хапко – бісик з освітою, зна, – кому яка відповідь годиться... Справний бісик любить садками, ... а своє діло добре пам'ятає* (Марко Вовчок);

«Здатність розумно, тверезо мислити, міркувати; свідомість»: *Пітьма заступила очі, пам'ять покинула мене...* (І. Франко).

За семантичними маркерами ці лексеми можна об'єднати в декілька поняттєвих блоків:

пам'ять як когнітивна функція, що полягає у запам'ятовуванні, пам'ятанні чи забутті інформації, втрата пам'яті асоціюється із втратою цієї функції: *Погано, правда, було з Костем Гнатовичем, він зовсім утратив пам'ять, майже нікого не впізнавав, тяжкі болі його мордували, і ніякої ради їм, ніякого ліку* (В. Шкляр);

пам'ять як контейнер інформації, спогадів: *У пам'яті я збережу навек і вчительки уважність обережну, і з другом батька бесіду бентежну* (М. Бажан); *Від рясного читання на селі він зберіг, щоправда, в пам'яті силу імен, назв та змістів, але все це було подібне на занедбану бібліотеку, де книжки навіть на полиці не поставлено* (В. Підмогильний);

пам'ять як спогад, де пам'ять асоціюється зі спогадом про якусь подію, ситуацію чи факт: *Пам'ять про ці звірства протриває сотні років і чоловіком високої душі буде списана в книгу болю й скорботи, і книга та навекі лишиться безіменною, бо хіба ж має ім'я пам'ять?* (П. Загребельний);

пам'ять як ознака свідомості: *Якось на грані між пам'яттю й непритомністю до його обважнілого розуму почали добиратись розрізнені голоси* (М. Стельмах).

Подальший аналіз відображень понять, закладених у концепті Пам'ять на мовному матеріалі, дає змогу виокремити такі значення концепту:

пам'ять як інструмент, який мовець задіює під час пригадування: *Геродот здивовано пружив пам'ять, бо не здогадувався, кому нахваляється його друг, а про нещасного метека Гіпербола йому й на думку не спадало* (І. Білик);

пам'ять як метафорична сутність, що спонукає людину до спогадів: *Але пам'ять малю-*

вала в увяї лише сиву постать у кутку й нічого більше (М. Трублаїні); **Пам'ять прискіпливо вибирала з минулого те, що розвіювало його останні сумніви: постійні якісь телефонні дзвінки, мовчання у трубку, Софіїні походеньки до подружок, кравчинь, вічні її затримання на роботі, зрештою подружнє розхолодження й апатія до того, що колись так хвилювало і збурювало кров (В. Шкляр).**

Принциповим моментом вербалізації концепту **Пам'ять** є спосіб його предикативного супроводу, а саме занурення слова в контекст дії і виявлення всього кола операцій, які можливі в полі запам'ятовування/пам'ятання/пригадування/забування. Аналіз мовного матеріалу засвідчує такі регулярні предикації концепту:

запам'ятовування інформації, внесення інформації в пам'ять: *занести, внести, зафіксувати, закарбувати в пам'ять*: *Східців не бачив, ступав навпомацки, та, виявляється, пам'ять закарбувала тут кожну сходинку, і він ішов рівно, не спотикаючись* (В. Шкляр); *Меркурій Юхримович кивнув головою, але не пробачив, а вписав у пам'ять слова директора, що в цьому році більше підозри, ніж треба* (П. Загребельний); *Легка моя пам'ять вбирала в себе одразу все, що їй подобалося* (П. Загребельний);

володіння інформацією: *мати в пам'яті, тримати в пам'яті*: *Ще засіло в пам'ять, як Полушка (він стояв у гурті лісорубів, зотлілий пеньок під шапкою-моховичкою) скрушно позіхнув, ніби тим підтвердив: така, брат, доля, нічого не вдієш, – і дня не стало* (В. Близнець); *І нащадки зазвичай добре зберігають пам'ять* (брати Капранови);

користування пам'яттю як інструментом для відтворення спогадів: *напружувати пам'ять*: *Марта напружила пам'ять, аби в точності відтворити той погляд, і знову ледь не підскочила на місці: так, так, в очах був переляк* (І. Роздобудько); *– Я тобі нагадаю, я тобі просвіжжу пам'ять. Край дороги – пригадуси?* (Н. Бічуча);

відтворення інформації: *виринати, вставити, спливати, майнути, промайнути в пам'яті*: *Щось далеке їй забуте, ніби аж з того світу, сплигло їй на пам'ять*: *ніч, двоє в степу; Санько і вона, втікачка; над ними зорі південного степу, і він казав щось хмільне...* (В. Близнець); *І хоч тепер мені важко сказати, де в цій історії початок, а де кінець, пам'ять насамперед вертає до того зимового дня, коли я знов опинився без даху над головою* (В. Шкляр); *І весь минулий вечір, розмова з Галею, з Фомушкою стали якимись*

шматками, в якімось дикім неладі **приходити йому на пам'ять** (В. Винниченко);

забування інформації: *втрачати пам'ять: Пам'ять йому як одбило, в гарячці й не помітив, куди подівся Гарба, чи є хто живий* (В. Близнець); *А потім все стихло, і пам'ять отерпла, і він, мабуть, спав* (В. Близнець); *...бо все одно не народиться дитина, яка може виявитися нешлюбною донькою мільонера, що втратив пам'ять і опритомнів тільки після того, як уперше побачив свою крихітку, на той час уже вісімнадцятирічну і з апетитним бюстом* (Н. Сняданко).

Аналіз синонімічного ряду лексеми *пам'ятати* та її антоніму *забувати* дає змогу виокремити такі семантичні маркери:

відтворення інформації, пошук інформації: *згадати, згадувати, пригадувати, нагадати, нагадувати, здумати, здумувати, надумати, надумувати, попам'ятати, спогадати: Згадала, як ми разом жили, як я тебе доглядала. Та згадала, як ото колись він усе викликав мене нашими ворітьми* (М. Стельмах); *Напружуючи пам'ять, пригадала, що на цьому годиннику циферблат розбито не на дванадцять, а на двадцять чотири частини* (М. Трублаїні);

володіння інформацією: *пам'ятати, пам'ятувати, тямити, тямувати, тямкувати: Я пам'ятаю вчительку мою, просту і скромну і завжди спокійну* (В. Сосюра); *Але й досі пам'ятую Ранок теплої весни* (Я. Щоголів);

втрата інформації: *забути, забувати, забуватися, позабути, призабути, призабутися, призабуватися: Батько його помер скоро по війні, мати теж не зажилася на світі, рідню Андрій поступово забув, рідня забула його, і вже ось добрих двадцять літ Приймак не навідувався до свого села – ніби одрізав, ніби й не існувало його ніколи на світі, того села* (В. Дрозд); *А що потрібувала поживи для розбудженого раз материнського чуття, тож стала чи не другою матір'ю для малої Тетянки, бо з часом стала Тетянка ніби її власною дитиною, і вона заспокоїлася, призабула власну свою дитину* (О. Кобилянська);

фіксація інформації: *запам'ятати, запам'ятовувати, зафіксувати, зафіксувати, фіксувати, затямити, затямлювати: – Ось вам, – подав Кирило Васильович Тамарі якусь книжку. – Читайте, побільше запам'ятовуйте німецьких слів. Поки що це ваше бойове завдання* (А. Хижняк).

Пам'ять може мати специфічний характер і стосуватись якогось з аспектів життя чи діяльності, як-от: *...бо моя зорова пам'ять на обличчя*

чомусь працює незалежно від моєї ж зорової пам'яті на прізвища, і тому я добре пам'ятаю і обличчя, і прізвища, тільки ніколи не впевнена, чиє обличчя відповідає чийому прізвищу, і навпаки (Н. Сняданко); *Соломія-Корнелія мала надзвичайно рідкісне колоратурне сопрано, абсолютний слух і унікальну музичну пам'ять* (В. Близнець).

Подібно до інших когнітивних функцій пам'ять людини може бути розвинута різною мірою, що в мовному матеріалі знаходить відображення у формах словосполучень *погана/чудова/блискуча/феноменальна пам'ять: Пам'ять у неї була чіпка, як гліцинія* (П. Загребельний); *Я сподіваюся на вашу професійну пам'ять, – вирішив полестити я, і не помилюся* (П. Загребельний); *Він мав погану пам'ять на дати, і Софія завжди нагадувала йому про дні народження та маленькі ювілеї їхнього родинного життя* (В. Шкляр).

На позначення поганої пам'яті найчастіше використовуються словосполучення *коротка пам'ять: Пам'ять коротка у ворогів, грають з вогнем... Та не вдається їм обдурити народ, погнати його на нову війну* (І. Цюпа); *– Вельми коротку пам'ять маєш, учителю, – лихо засміявся Савмак і притяг його за полу білого гіматія* (І. Білик); *куряча пам'ять: От уже куряча пам'ять – бачити людину і не згадати, де й коли...* (Л. Смілянський); *дірява пам'ять/голова: – Значить, у тебе дірява пам'ять* (В. Мастерова); *Чогось на старість у мене голова стала дірява* (Ю. Мушкетик); *стареча/ледача пам'ять: Гайгай! стареча пам'ять! Виразно ж тут стоїть, що жаден майстер на судьбищах не має промовляти* (Леся Українка); *В якійсь далекій стороні... В Німеччині... В Туреччині... Та ні! Таку ледачу пам'ять маю, Що й не згадаю* (Л. Глібов).

Концепт Пам'ять має амбівалентну оцінку, що спричинена самою природою мнемічних процесів, які в різних життєвих ситуаціях можуть бути потрактовані по-різному. Процес забування може бути як негативним, так і позитивним, якщо йдеться про стирання в пам'яті непотрібної або неприємної інформації-спогадів: *Раїса почувала себе добре, немов викинула з пам'яті все неприємне* (М. Коцюбинський). Пам'ять є невід'ємною частиною людського функціонування як живого організму: *Нікуди не подінешся, не втечеш од своїх початків, від витоків, бо людина починається, як ріка, але від води різниться тим, що мав пам'ять – цю найбільшу насолоду, але й найтяжчу муку водночас* (П. Загребельний).

Пам'ять постає у мові як уявний пристрій чи орган, який активно функціонує, разом з тим як

щось компактне, те, що має кордони, що частково відповідає психолінгвістичній інтерпретації пам'яті як набору активних процесів, а не статичної структури [1, с. 53]. Як будь-який орган вона має локалізацію (*в'їстися в мозок, в'їстися в печінку, тримати в голові, не спускати з думки, пронести в серці*), асоціюється з фізичними відчуттями (*пам'ять болить, пече, тривожить; Пам'ять болить дужче за тіло* (Н. Сняданко), може контролюватись зусиллями суб'єкта або функціонувати незалежно від його волі.

Поштовхом до згадування може бути якась теперішня подія, пов'язана з минулим: *Дівчина торкнулась пальцями патрона і згадала, що так і не показала їм знайденого листа таємничої незнайомки* (В. Козаченко); *Та на сходах зустрів «рябу людину з рябим голосом» і враз пригадав усе* (І. Білик), однак згадування може відбуватись раптово: *Раптом згадала, що забула зачинити двері, без видимих причин: І тут же згадав якусь сіру стенографістку, яка погоджувалась працювати підряд сімдесят дві години* (М. Хвильовий), навіть мимовільно, без потреби і бажання суб'єкта: *Тут мимоволі згадується глибокодумна сентенція доктора Варфоломія Кнурця про сучасну прозу* (П. Загребельний); *Чомусь пам'ятаю, що річка звалась Леглич* (Л. Костенко).

Фактичний матеріал показує, що згадування може поєднуватись з емоціями: *Ми всі згадуємо ваш вчинок з такою вдячністю* (В. Козаченко); *І він з огидою згадав, що забув рукавички в гостях; І Гудзик з досадою згадав, що він на сьогодні обіцяв пану Яну послать до двору гарненьку дівчину від машини* (В. Винниченко), тому пам'ять як уособлення спогадів людини може мати різноманітне емоційне забарвлення: *Жорстока як пам'ять. Глибока як криниця* (І. Роздобудько); *Андрій зовсім не здивувався, що для нього та ніч теж стала особливою, а порцелянова берегиня, імені якої він так і не спитав, надто відрізнялася від колишніх його жінок, – і пам'ять по собі залишила незвично тривку, болісну* (В. Арєнев).

У контексті української паремійної картини світу концепт Пам'ять тісно пов'язаний із добром і злом, що втілено в пареміях: *Все добре пам'ятай, лихого уникай!; Добро пам'ятай, а зло забувай; Не поминай лихом, а добром, як хочеш, причому погана пам'ять триваліша за добру: Добре довго пам'ятається, а лихе ще довше; Хто в пір'я проростає, той за бідного не пам'ятає*. Зневага до забудьків і роззяв зафіксована в пареміях: *Забув, що й на боргу; Наївся забудьків (все забув); Ударив*

у губу та й забув рахубу; Памороки забив; Вийшли жєнці в поле жати та й забули серпи взяти.

Суб'єктом пам'яті може виступати як індивідуальний носій, так і суспільство, колектив. У такому разі вона асоціюється з вищими цінностями людства – добром, патріотизмом, честю. В основі індивідуальної пам'яті лежать механізми вищої нервової діяльності головного мозку, а колективна пам'ять виражається в проявах суспільно-історичного досвіду, суспільній свідомості: *Бо вбити – не означає усунути з людської пам'яті. Пам'ять не належить ні королям, ні гетьманам, ні державі, ні церкві – це єдине, чого не може відібрати в людей ніяка сила* (П. Загребельний); *До того ж ми давно вже почали формувати певну спільну пам'ять, пам'ять, що лежить поза межами досвіду окремого індивідуума* (В. Арєнев); *Народ, лякаючись, що згине пам'ять його, мерщій виставляє наперед великого співця* (П. Загребельний). Так, суспільна пам'ять відображає культурно-історичну своєрідність народу, виступає своєрідним місточком між минулим і сьогоденням, визначаючи орієнтири для сприяння соціальної і національної ідентифікації членів суспільства.

Висновки. Пам'ять належить до невід'ємних та найважливіших атрибутів людської свідомості, є одним з інструментів пізнання навколишнього світу і самопізнання, формування самосвідомості, уявлень про минуле та майбутнє, формою існування і систематизації результатів пізнавальної діяльності людини, суб'єктивним образом об'єктивної реальності.

Дефініційний аналіз лексем *пам'ять, пам'ятати*, а також їх синонімів, звернення до мовного матеріалу дало змогу зафіксувати такі поняттєві блоки, що формують семантичне наповнення концепту: пам'ять як когнітивна функція; пам'ять як контейнер інформації, спогадів; пам'ять як спогад; пам'ять як ознака свідомості; пам'ять як інструмент, який мовець задіює під час пригадування; пам'ять як метафорична сутність, що спонукає людину до спогадів.

Принциповим моментом вербалізації концепту Пам'ять є спосіб його предикативного супроводу, а саме занурення слова в контекст дії і виявлення усього кола операцій, які можливі в полі запам'ятовування/пам'ятання/пригадування/забування. Аналіз мовного матеріалу засвідчує такі регулярні предикації концепту, як: запам'ятовування інформації; внесення інформації в пам'ять; володіння інформацією; відтворення інформації; втрата інформації.

В українській паремійній картині світу концепт Пам'ять тісно пов'язаний із добром і злом,

причому погана пам'ять триваліша за добру, зафіксована зневага до забудьків і роззяв.

Суб'єктом пам'яті може виступати як індивідуальний носій, так і суспільство, колектив. У такому разі вона асоціюється з вищими цінностями

людства – добром, патріотизмом, честю. В основі індивідуальної пам'яті лежать механізми вищої нервової діяльності головного мозку, а колективна пам'ять виражається в проявах суспільно-історичного досвіду, суспільній свідомості.

Список літератури:

1. Залевская А. А. Введение в психолінгвістику. Москва. 1999. 382 с.
2. Карасик В. И. Языковая личность: аспекты лингвистики и лингводидактики. Волгоград : Перемена. 1999. 208 с.
3. Мартинюк А. П. Концепт у дискурсивній парадигмі. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Харків. 2006. С. 9–12.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург : Питер. 2002. 720 с.
5. Словник української мови: в 11 т. / І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. 1976. Т. 6.
6. Філософський енциклопедичний словник / За заг. ред. В. І. Шинкарука. Київ : Абрис. 2002. 742 с.

Ostapchuk Ya. V. VERBALIZATION AND SEMANTIC CONTENT OF THE CONCEPT PAMIAT'

The given article aims at analysis of verbal realization of the concept Pamiat' on the material of Ukrainian lexicographic sources and fixations from the texts of Ukrainian literature which gives the possibility to grasp the set of language means that nominate the concept as well as to determine its main cognitive features.

The cognitive structure of the concept is determined; on the basis of definitional analysis of the key words pamjat' and pamjatatu, which are crucial in the representation of the concept, sets of meanings are revealed as well as its main attributes. According to the prevailing semantic marker such meanings as remembering information; possessing information; retrieving information; loss of information are described.

The main cognitive features of the concept are determined in the contexts of paroimia, in particular its connection with good and evil, disrespect to assent-minded.

Memory can be of specific kind and concern different aspect of life or activity of a person. Similarly to other cognitive functions it can be developed differently which is reflected in language material.

The predicative context of the concept Pamiat' states that the concept can be realized in the following regular predications as – cognitive function; container of information; memory; attribute of consciousness; tool, that a speaker uses while remembering; metaphorical essence that impels a person to remember.

Memory appears in the language as an imaginary device or part of body that has localization, it is associated with physical sensations, can be controlled by the subject's efforts, or function independently of its will.

The subject of memory can be an individual as well as society or community. Collective memory is expressed in the manifestations of social-historical experience, public consciousness.

Key words: concept, cognitive linguistics, cognitive features, semantic field, semantic marker.